

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

27 יולי 2015

ע"ר 874-03-15 א.ש.ל. נ' ל.א.

כב' השופט נמרוד פלקס		בפני
א.ש.ל.	המערער	
נגד		
ל.א.	המשיבה	

פסק דין

1. ערעור על החלטת רשמת ההוצאה לפועל (כב' הרשמת מרים דרמוני יזדי), בטענת "פרעתי" מיום 27.1.15 (להלן - "החלטת הרשמת"). הערעור דן עניינו בסוגיה אחת בלבד, היא: האם מקום בו מורה בית המשפט על פריסת פירעון חוב מזונות עבר לשיעורין (חוב אשר הצטבר מפאת אי פירעון חיובי המזונות שהושתו על חייב המזונות, במלואם ובמועד), נושא חוב המזונות שפירעונו נפרס כאמור, אף ריבית פיגורים, כמשמעותה בהוראת סעיף 5(ב) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א - 1961 (להלן - "חוק הריבית").

2. המערער והמשיבה נישאו כדמו"י ומנישואיהם נולד ילד אחד. לאחר אי אילו הליכים משפטיים כרתו הצדדים הסכם גירושין, אשר אושר על ידי בית משפט זה (כב' השופט גרינברגר בתמ"ש 1950/00) בשנת 2000 ובו אף חויב המערער לשלם למשיבה, עבור מזונות הילד, סך 1,700 ₪ לחודש, בצירוף

הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן והוצאות חריגות כמפורט שם (להלן - **"הסכם הגירושין"**).

3. המערער לא פרע כסדרם את חיובי המזונות החודשיים, וכפועל יוצא מכך הצטבר לחובתו חוב פיגורים. אזי בשנת 2006 פנה המערער אל בית משפט זה בשתי תביעות: האחת, תביעה להפחתת שיעור חיובו במזונות הילד (תמ"ש 1953/00) (להלן - **"תביעת הפחתת המזונות"**), והאחרת, היא החשובה לענייננו, תביעה לפריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין (תמ"ש 1954/00) (להלן - **"תביעת פריסת המזונות"**). למותר לציין, כי תביעת פריסת המזונות הוגשה אל בית משפט זה, לאחר שהתקבל לכך אישור רשם ההוצאה לפועל, בהתאם להוראת סעיף 69(ה) **לחוק ההוצאה לפועל**, תשכ"ז - 1967 (להלן - **"חוק ההוצאה לפועל"**).

4. בהחלטתו מיום 9.8.06 הורה בית המשפט, כסעד זמני בתביעת פריסת המזונות, כי כל עוד ישלם המערער על חשבון חוב מזונות העבר סך 1,000 ₪ לחודש, לא ינקטו כנגדו הליכי מאסר. בפסקי דין שניתנו ביום 17.10.07, דחה בית המשפט (כב' השופט גרינברגר) את תביעת הפחתת המזונות, אך מאידך נעתר לתביעת פריסת המזונות, בקובעו כהאי לישנא:

"בנידון דידן אומנם נחה דעתי כי אכן יש ממש בטענות האם (המשיבה - נ.פ.) כי האב (המערער - נ.פ.) לא נשא במזונות הקטין גם בעת בה אף לטענתו השתכר היטב למחייתו. האב צירף העתקי הפקדות לחודשים, 8/05 - 12/05 מהם ניכר כי הפקיד כ - 1,000 ₪ בלבד מסך המזונות השוטפים. יחד עם זאת, אין ספק כי במצב שנוצר, תשלום המזונות השוטפים בצירוף חוב העבר יהווה הכבדה ניכרת על האב, כאשר קיים ספק רב אם ניתן יהיה לגבות את חוב העבר במצב הנוכחי. לפיכך ניתנת בזאת לאב הזדמנות נוספת לתקן את מעשיו ולשאת בדמי המזונות השוטפים יחד עם חוב העבר, באופן בו יתפרס חוב העבר לתשלומים חודשיים בסך של 500 ₪ לחודש. ואולם, באם יתברר כי האב מוסיף לעשות דין לעצמו ונוהג כמנהגו בעבר באופן שיהיה פיגור של מעל לשלושים יום

בתשלום כלשהו בדמי המזונות השוטפים או בתשלומי חוב העבר כסדרם בהתאם לפריסה הנקבעת כעת, תבוטל פריסת התשלומים, ומלוא יתרת החוב תעמוד לפירעון מיידי." (להלן - "פסק דין הפריסה").

5. לאחר הדברים הללו פנה המערער אל רשם ההוצאה לפועל בבקשה לבטל את חיובי הריבית שהתווספו על קרן חוב מזונות העבר. בהחלטתו מיום 6.11.08 דחה רשם ההוצאה לפועל (כב' הרשם - כתוארו אז - מרדכי בורשטין) את בקשת המערער וקבע כהאי לישנא:

"הפניית חייב לבית המשפט לענייני משפחה אין בה כדי לבטל ריביות בגין החוב. כל שנקבע בהחלטה הנ"ל הוא שינוי השיעורים ופריסת החוב. בקשת החייב נדחית איפוא".

6. כעולה מהחלטת הרשמת, במהלך השנים 2007 עד 2013 לא נקטה המשיבה כל הליך הוצאה לפועל כנגד המערער, ואילו המערער שילם למשיבה בעקביות סך 2,400 ₪ לחודש, בהסתמך על פסק דין הפריסה. ראו: סעיף 3 להחלטת הרשמת. ודוק, המערער שילם את הסך האמור בערכו הנומינאלי, מבלי שהוסיף לו את הפרשי ההצמדה למדד המחירים לצרכן, כפי שהיה עליו לעשות בהתאם להוראות הסכם הגירושין. בהחלטת הרשמת צוין, כי המערער פרע את עיקר הפרשים אלו על פי המלצתה, לאחר הדיון שהתקיים בפניה. ראו: סעיף 6 להחלטת הרשמת. בשולי הדברים יאמר, כי דומה שחידוש ההתדיינות המשפטית בין הצדדים במהלך שנת 2014, לאחר שנים רבות בהן לא התקיימו התדיינויות משפטיות כלשהן בין הצדדים, הוא אגב בקשת המשיבה להגדיל את קרן החוב בתיק ההוצאה לפועל, בגין הוצאות חריגות. אזי השיג המערער על חיובו באותן הוצאות חריגות, וכן העלה בשנית את סוגיית חיובי הריבית.

7. הואיל וכאמור המערער חולק על החלטת הרשמת אך בעניין חיובו בריבית הפיגורים, מתייתר הצורך לדון ביתר חלקי החלטת הרשמת. כן אין צורך

לדון בחיוב המערער בריבית "רגילה" בגין חוב מזונות העבר, שכן כאמור המערער כלל אינו חולק על חיוב זה.

8. אפנה כעת לסוגיה שבלב הערעור דנן. בסעיף 1 להחלטת הרשמת נכתב כהאי לישנא:

"טענת החייב (המערער - נ.פ.) להצטברות ריבית והצמדה בגין חוב העבר כפי שעמד עד להחלטת בימ"ש ביום 17.10.07. אין חולק כי בהחלטת בימ"ש מיום 17.10.07, לא ניתנה כל הוראה המורה על הקפאת הפרשי הריבית וההצמדה בגין חוב העבר. אין ספק כי החוב ממשיך וצובר הפרשי ריבית והצמדה על פי דין, החייב טוען כי בהתחשב בנסיבות בהן היה ידוע לבימ"ש בעת פריסת חוב העבר, כי תשלומי החייב בגובה של 500 ₪, ככל שהחוב רק ימשיך לתפוח, לא יכסו אפילו את הריבית, יש להפחית מגובה הריבית הנצברת בגין חוב העבר. בפועל, למרות שהחייב טען לעניין זה כבר בבימ"ש, בימ"ש בעת מתן החלטתו לפריסת חוב העבר, לא קבע כל הוראה לעניין הקפאת או הפחתת שיעור הריבית בגין החוב לאור פריסתו. בניגוד לנטען ע"י החייב, לעניות דעתי, אין מדובר כאן בשאלה של פרשנות החלטה, כיוון שפשוט אין בהחלטה של בימ"ש - כל הוראה בעניין הפרשי הריבית וההצמדה. בהיעדר הוראה בעניין לא ניתן לקבוע כזו במסגרת החלטה זו. מעבר לכך עם כל הכבוד לנטען ע"י החייב, איני סבורה גם, כי מדובר במקרה המצדיק הפחתה של הפרשי הריבית וההצמדה בגין חוב העבר מכוח הסמכויות המוקנות בדין לרשם ההוצאה לפועל לעניין זה. באשר לטענת החייב, כי יש להחיל בעניין, ריבית רגילה ולא ריבית פיגורים, גם טענה זו אינה מקובלת עלי כלל וכלל. בהחלטת בימ"ש מיום 17.10.07, לא נקבע חיוב של החייב בחוב העבר, אלא נקבע כי התשלום של החוב בתיק, נכון לאותו מועד, יבוצע בתשלומים. קרי, אין מדובר בפסיקה חדשה של חוב שיש לשלמו בתשלומים, כי אם פריסה של חוב קיים, שברי לכל כי הוא ממשיך וצובר הפרשי ריבית והצמדה

על פי דין ובהתאם לפסק הדין ומשכך לא ניתן לקבל את טענת החייב כי הריבית שתחול היא רגילה בלבד. אין בטענות החייב **כל עילה המצדיקה סטייה מהוראות החוק, בעניין תוספת הפרשי ריבית והצמדה בגין חוב פסוק מכח פסק דין** (הדגשה שלי - נ.פ.). החוב בתיק נוצר מאי תשלום דמי מזונות במלואם, מכוח פסק דין ומשכך **חלים עליו הכללים הרגילים מכוח חוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א - 1961** (הדגשה שלי - נ.פ.), לפיהם החוב צובר ריבית פיגורים מכיוון שמקורו בפסק דין שלא בוצע ע"י החייב במלואו. לאור כל האמור, אני דוחה כל טענות החייב בעניין ביטול או הפחתת, תוספת הפרשי הריבית וההצמדה בגין החוב בתיק וחוב העבר. לסיום, יוער גם, כי טענה זו של החייב כבר נטענה וגם נדחתה, ע"י רשם ההוצאה לפועל כבר בשנת 2008, ראה החלטת כב' הרשם בורשטין כתוארו אז, מיום 2.10.08, החלטה שהפכה לחלוטה ולא הוגש כל ערעור עליה - כך שגם מטעם זה דין הטענה להידחות."

9. לשם השלמת הדברים יאמר, כי הערעור דנן הוגש באיחור, כאשר יחד עם הודעת הערעור הוגשה בקשה להארכת מועד. המערער ניצב איפוא בפני שני קשיים דיוניים: האחד, האיחור בהגשת ערעורו; האחר, החלטתו הקודמת של רשם ההוצאה לפועל, באותו העניין, אשר ניתנה כאמור מספר שנים קודם להליך דנן, אשר יש בה לכאורה כדי להקים השתק פלוגתא. כפי שיובהר להלן סבורני, כי בנסיבות דנן, אין בקשיים הדיוניים הללו כדי לחסום את דרכו של המערער.

10. הערעור דנן עניינו לכאורה אך ביחסים שבין הצדדים לו. ברם, השאלה המתעוררת בו משותפת לכל אותם מקרים בהם מורה בית המשפט על פריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין. עסקינן איפוא בשאלה בעלת חשיבות כללית. נוכח חשיבות השאלה והיותה משותפת למקרים דומים רבים, המטופלים אצל רשות האכיפה והגביה (להלן - "המדינה"), ביקשתי את עמדת היועץ המשפטי לממשלה. זה אמנם בחר שלא להתייצב להליך, אך מפאת כבוד בית המשפט, הביעה המדינה עמדתה בסוגיה דנן, ובאי כוחה אף

התייצבו לדיון שהתקיים בעניין זה. בקיצור נמרץ יאמר, כי הן המשיבה והן המדינה מתנגדים לעמדת המערער, שכן לשיטתם חוב שהצטבר בגין אי פירעון חיובי מזונות פסוקים נושא ריבית פיגורים, אף אם זה נפרס לפירעון לשיעורין, בפסק דין של בית משפט. המדינה והמשיבה מעלים טעמים שונים לעמדתם, ולהלן אדון אף בטעמים אלו.

11. מקובלת עלי בכל הכבוד עמדת כב' רשמת ההוצאה לפועל לפיה: "אין ... כל עילה המצדיקה סטייה מהוראות החוק, בעניין תוספת הפרשי ריבית והצמדה בגין חוב פסוק מכח פסק דין ... החוב בתיק נוצר מאי תשלום דמי מזונות במלואם, מכוח פסק דין ומשכך חלים עליו הכללים הרגילים מכוח חוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א - 1961 ...". ברם סבורני, כי דווקא נוכח עמדה זו, היה מקום להגיע לתוצאה הפוכה, היא, שמקום בו נפרס פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין, בפסק דין של בית המשפט, לא תתווסף אל קרן החוב ריבית פיגורים. זאת להבדיל מריבית "רגילה", אשר תתווסף לקרן החוב (ועל כך כאמור המערער כלל אינו חולק). אבאר.

12. עסקינן כאמור בפרשנות חיקוק, ובעניינים מעין אלה "הלשון היא אפוא נקודת המוצא. אך היא אינה נקודת הסיום. לעולם יש לפתוח בלשון החוק, אך לעולם אין לסיים בה. מבין האפשרויות השונות שהלשון פותחת יש לבחור באחת ויחידה כאפשרות 'נכונה'. בחירה זו נעשית על-פי מטרת ההוראה ועל-פי תכליתה ... על תכלית החוק ניתן ללמוד, כמובן, מלשון החוק עצמו. זהו מקור ראשון אך לא יחיד. על תכלית החקיקה יש ללמוד ממקומה של ההוראה בחוק, ממבנהו הכללי של החוק וממקומו במערך החקיקה הכללי". ראו: ע"א 165/82 **קיבוץ חצור נ' פקיד שומה רחובות**, פ"ד לט(2) 70, 74 (1985) (להלן - "עניין חצור"); רע"פ 5166/14 **קרופצקי נ' מדינת ישראל** (2015) בפסקה 18. המובן המשפטי של חוק הוא אותו מובן המגשים באופן הראוי ביותר את התכלית שהטקסט נועד לקדם. תכלית זו עניינה המטרות, היעדים, האינטרסים, המדיניות והפונקציות שאותו חוק נועד להגשים. ראו: רע"פ 7451/07 **מדינת ישראל נ' אהרונוביץ** (2008) בפסקה 8; עע"מ 9654/06 **החברה להגנת הטבע נ' ועדת המשנה לעררים של המועצה הארצית לתכנון ולבניה** (2008) בפסקה 10; א' ברק **פרשנות במשפט כרך שני - פרשנות החקיקה**, 85 - 89 (1993) (להלן - "פרשנות

החקיקה"). בעוד שתכלית החוק מגדירה לנו מהי הפרשנות הראויה, יש לזכור כי לשון החוק היא זו שקובעת מלכתחילה את מתחם האפשרויות הפרשניות, שכן: "אין לתת לחקיקה מובן שאין הלשון סובלתו". השאלה אינה מה רצה המחוקק להשיג; השאלה היא מה המחוקק השיג. 'חשוב הוא לא מה שהמחוקק רצה לומר, אלא מה שאמר'. על כן אין התכלית יכולה לבטל את הלשון או להוסיף על לשון החוק מה שאין בה." ראו: פרשנות החקיקה בעמ' 84; עניין חצור בעמ' 74; בש"א 834/14 **פלונית נ' פלוני** (2014).

13. ענייננו בשתי הוראות חיקוק. האחת, סעיף 5 לחוק הריבית; האחרת, סעיף 69 לחוק ההוצאה לפועל. כאמור מקובלת עלי עמדת כב' הרשמת, כי נקודת המוצא היא הוראות חוק הריבית, ובפרט הוראת סעיף 5(ב) שבו, הדן בעניין ריבית הפיגורים. נפנה איפוא ללשון סעיף 5 חוק הריבית, אשר כותרתו "תקופת הריבית וריבית פיגורים":

"(א) תקופת הריבית תהיה בפסיקה לפי סעיף 2 מיום הגשת התביעה או מיום אחר, החל מיום היווצרות עילת התביעה, שהחליטה עליו הרשות השיפוטית - עד מועד הפרעון; בהוצאות משפט - מיום הוצאתן עד מועד הפרעון; בשכר טרחה של עורך דין - מיום מתן הפסק עד מועד הפרעון; והכל אם לא קבעה הרשות השיפוטית תקופה קצרה יותר.

בסעיף זה, "מועד הפרעון" - המועד שבו ניתן פסק הדין או המועד שנקבע בפסק הדין לתשלומו של החוב, לפי המאוחר (הדגשה שלי - נ.פ.).

(ב) סכום כסף שפסקה רשות שיפוטית לבעל דין ולא שולם על ידי החייב במועד הפירעון, ייוספו עליו, ממועד הפירעון עד מועד התשלום בפועל - הפרשי הצמדה וריבית, בצירוף ריבית צמודה, בשיעור ובדרך חישוב שקבע שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים ועם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת הכספים של הכנסת (להלן - ריבית פיגורים). (הדגשה שלי - נ.פ.).

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), רשאים הרשות השיפוטית או ראש ההוצאה לפועל לקבוע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיעור ריבית צמודה הנמוך מריבית הפיגורים לגבי התקופה שממועד הפירעון עד התשלום בפועל, ובלבד שהריבית לא תפחת מהשיעור שנקבע בפסק הדין לתקופה שעד מועד הפירעון.

הוראת חוק נוספת החשובה לענייננו היא כאמור, הוראת סעיף 69 לחוק ההוצאה לפועל, אשר כותרתה "תשלום בשיעורים", וזו לשונה:

(א) רשם ההוצאה לפועל רשאי, לאחר חקירת יכולת לפי סעיף 67, או על סמך תצהיר לפי סעיף 68, או לפי הסדר בכתב בין החייב ובין הזוכה, לצוות על תשלום החוב הפסוק במועד או בשיעורים שיקבע.

(ב) ...

(ג) נקבעו שיעורים בפסק הדין, יכול רשם ההוצאה לפועל, אם ראה הצדקה לכך, להפנות את בעלי הדין לבית המשפט כדי לבקש שינוי השיעורים שנקבעו.

(ד) הוראות סעיף קטן (ד) יחולו, בשינויים המחויבים, על מזונות שנפסקו בשל תקופה שקדמה למתן פסק הדין או על תשלומי מזונות שהצטברו בשל אי פרעון במועד, והכל מטעמים מיוחדים שיירשמו.

14. מהוראות חוק הריבית האמורות עולה, כי רכיב ריבית הפיגורים יתווסף לקרן החוב, **החל ממועד הפירעון**. מועד הפירעון הוא המועד בו ניתן פסק הדין, או מועד שנקבע בפסק הדין לתשלום החוב, לפי המאוחר. סבורני שדי בלשון דברי החקיקה האמורים כדי להבהיר, כי פירושן הנכון הוא שמועד הפירעון, אינו המועד המקורי בו היה על חייב המזונות לפרוע את חיובי המזונות שהושתו עליו (במקרה דנן במסגרת הסכם הגירושין), אלא המועד בו על חייב המזונות לפרוע את תשלומי הפריסה, בהם חויב בפסק דין הפריסה. זאת נוכח הוראת חוק הריבית לפיה, מועד הפירעון אינו יכול להיות קודם למועד פסק הדין. הרי פסק הדין הפריסה, מעצם טיבו, ניתן

לאחר מועד הפירעון "המקורי". נמצא איפוא, שעל פי לשון החוק "מועד הפירעון" בכל הנוגע לחוב מזונות העבר שהצטבר (החוב נשוא התביעה לפריסת פירעון החוב לשיעורין), הוא המועד שנקבע בפסק דין הפריסה (בענייננו תשלום חודשי בסך 500 ₪).

15. לצרכי הדיון אניח, כי לשון החוק "סובלת" אף פרשנות לפיה, מועד הפירעון שנקבע בפסק הדין הראשון, הוא הסכם הגירושין, הינו מועד הפירעון אף לצרכי פסק דין הפריסה. ככל שאלו פני הדברים הרי, שמהבחינה הלשונית, חוק הריבית יאפשר פרשנות לפיה, פריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין, אינה שוללת הוספת ריבית הפיגורים. דא עקא, שפירוש מעין זה אינו מתיישב עם תכלית חוק הריבית, כפי שפורשה בפסיקת בית המשפט העליון.

16. בשורה של פסקי דין קבע בית המשפט העליון, כי תכלית הוראת סעיף 5 לחוק הריבית, לפיה חוב פסוק נושא ריבית פיגורים ממועד הפירעון, הינה לתמרץ אכיפה מהירה של חובות פסוקים. לאור זאת נקבע, שמשניתן צו לעיכוב ביצוע, ונקבע על ידי בית המשפט המוסמך כי אין על החייב לפרוע בינתיים את החוב הפסוק, או חלקו, אין עוד מקום להמריצו לפרעו. לשון אחר, צו לעיכוב ביצוע פסק הדין דוחה את "מועד הפירעון", כמשמעותו בסעיף 5 לחוק הריבית. ראו: רע"א 5420/07 **דמארי נ' צוות ברקוביץ** (2008).

17. בית המשפט העליון הבהיר, שחוק הריבית "מגדיר שני מנגנונים כלכליים שתכליתם שונה. האחד, הפרשי הצמדה וריבית, הניתן לכנותם "רגילים". מטרתו של מנגנון זה - מניעת קיפוחו של הנושה עקב האינפלציה. ... הפרשי הריבית וההצמדה, מטרתם היא אחת - הבאת הזוכה למצב שבו ערך המטבע בידו משקף את הסכום המקורי. לא כך הוא לגבי ריבית הפיגורים, המנגנון השני המוזכר בחוק. ריבית הפיגורים היא מעין סנקציה, שתכליתה היא לתמרץ אכיפה מהירה של חובות פסוקים". ראו: רע"א 7777/09 **בראנץ נ' כנפי** (2013). כן נקבע, כי "עיקרון זה, שלפיו לא תוטל ריבית פיגורים מקום בו לא מתקיים הרציונאל לתמרץ את החייב לשלם את החוב, תקף גם במקרים בהם הוטל כבר חיוב, אך הוא עדיין אינו בר-אכיפה. גם במצבים אלה לא

מתקיימת מטרת 'ייעול' דרכי האכיפה, ואין הצדקה להטלת ריבית הפיגורים". ראו: ע"א 1226/11 פור נ' אליהו (2014) בפסקה 76.

18. תכלית השתת ריבית הפיגורים, כפי שפורשה בפסיקת בית המשפט העליון, הינה איפוא תמרוץ חייב לפרוע את חובו הפסוק. ודוק, במקרה קא עסקינן התיר בית המשפט לחייב, בפסק דין הפריסה, שלא לפרוע את חוק מזונות העבר לאלתר, אלא לפרעו לשיעורין. אותו רציונאל של תמרוץ החייב, הוא המערער, לפרוע את החוב שפירעונו נפרס לשיעורין, בדרך של השתת סנקציה בדמות ריבית הפיגורים, אינו מתקיים, מקום בו נפרס פירעון החוב כאמור.

19. הדברים האמורים לעיל אינם מיוחדים אך לחיובי מזונות, אלא ייתכן ויהיו נכונים גם לחיובים אחרים, אשר את מועד פירעונם מוצא לנכון בית המשפט לדחות. זאת בין באמצעות "הצינור" של סעיף 69(ד) לחוק ההוצאה לפועל, ובין עת עושה בית המשפט שימוש בסמכותו הטבועה, לדחות מועד פירעונו של חיוב, באותם מקרים מיוחדים המתאימים לכך. ראו לדוגמא: ע"א 7737/11 מצקר נ' נאור כהן (2013) בפסקה 5. האבחנה היא בהתאם למועד בו קבע בית המשפט שעל החייב לפרוע את חובו. מקום בו נקבע מועד פירעון על ידי בית המשפט והחוב לא נפרע, תחול ריבית פיגורים (בכפוף לסמכות בית המשפט להפחיתה, בהתאם להוראת סעיף 5(ג) לחוק הריבית). עת מצא בית המשפט לדחות את מועד הפירעון הרי, שלא תושת על החייב סנקציה בצורת ריבית פיגורים, שכן הוא אינו מפר את הוראות בית המשפט.

20. פרשנות זו של החקיקה יפה אף ביתר שאת מקום בו עסקינן בחיובי מזונות. הדברים עולים מבחינת הוראות חוק הריבית וחוק ההוצאה לפועל הנ"ל, לאור המטרות, היעדים, האינטרסים, המדיניות והפונקציות שנועדו להגשים, בהתחשב במקומן של ההוראות הללו בדברי החקיקה האמורים וממקומן במערך החקיקה הכללי. אבאר. עסקינן בחיוב אדם במזונות ילדו. ממועד השתת חיוב מעין זה בפסק דין ועד לתום תקופת החיוב, עשוי לחלוף זמן רב, אף כדי כעשרים שנה (כך כאשר הילד אך נולד והחיוב, בדרך הרגיל, ממשיך עד תום שירותו הצבאי). חיוב מעין זה הינו חיוב ייחודי, אשר אינו דומה לחיובים רכושיים "רגילים", הן בין צדדים זרים והן בין בני משפחה. בעוד שככלל חיובים כספיים הינם רטרוספקטיביים, קרי - חיובים בגין אירוע שאירע בעבר, כאשר מטרתם להעמיד אדם במצב בו היה אילולא

נכרת חוזה, הופר חוזה, או אירע אירוע נזיקי, הרי, שחיוב בדמי מזונות, מעצם טיבו הינו חיוב כספי פרוספקטיבי, אשר תכליתו מתן מענה לצרכי הילד (או האישה) בעתיד, תוך הבאה בחשבון של צרכי החייב במזונות. מבחן יכולת החייב הינו ככלל חלק אינהרנטי מפסק הדין המשיית את החיוב במזונות (למעט מקרה קיצון, אשר הדיון בהם חורג מגדרי פסק דין זה). ראו: פ' לרנר, האכיפה העקיפה בהוצאה לפועל (על הרפורמה בחוק ועל שינויים רצויים), **מחקרי משפט נו**, תשע"א - 2010, 943, 959 (להלן - "לרנר"). זאת להבדיל מחיוב כספי "רגיל", אשר יכולת החייב לפרעו אינה כלל ממין העניין, וממילא אינה חלק מפסק הדין המשיית את החיוב.

21. נוכח ייחודיות חיוב המזונות הכירו בתי המשפט בכך שניתן לשנות את שיעור החיוב, מפאת שינוי נסיבות מהותי ובלתי צפוי היורד לשורשו של עניין. ראו: ע"א 363/81 **פייגה נ' פייגה**, פ"ד לו(3) 187 (1982); ע"א 490/13 **פלומין נ' פקיז השומה חיפה** (2014) בפסקה 69. זאת להבדיל מחיוב כספי אחר, אשר ככלל לא ניתן לשנותו, לאחר מתן פסק הדין, אף כאשר משתנות הנסיבות, באופן שלא נצפה עת ניתן פסק הדין. מחד עומדת כאמור לחייב המזונות (ואף למוטבי המזונות) האפשרות לפנות אל בית המשפט בבקשה לשנות את שיעור חיובי המזונות לעתיד; מאידך עומדת לחייב המזונות אף האפשרות לפנות (באמצעות "הצינור" של סעיף 69(ה) לחוק ההוצאה לפועל) בבקשה לפריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין. אפשרות זו נותנת מענה אף לאותם המקרים בהם אין הצדקה להפחית את חיובי המזונות לעתיד, אך יש מקום להקל עם החייב, בכדי שיוכל לפרוע את חוב מזונות העבר, תוך שמירה על כבודו.

22. דוגמא אפשרית למקרה בו יהיה מקום לעשות שימוש באפשרות של פריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין היא, כאשר חייב לא עבד תקופה מסוימת, וכפועל יוצא מכך לא היה באפשרותו לפרוע את דמי המזונות בהם חויב, אך לאחר מכן שב ומצא עבודה. דא עקא, שבתקופה בה לא התפרנס נצבר חוב, אותו אין בידי החייב לפרוע על אתר, אף כאשר חזר לעבוד. מקרה מעין זה אינו מצדיק ככלל הפחתת חיוב דמי המזונות לעתיד, שכן כאמור, יכולתו הכלכלית של החייב, לאחר שחזר להתפרנס, אינה שונה מזו שהייתה עת הושת עליו חיוב המזונות. יחד עם זאת עדיין יש מקום ליתן מענה לאותה התקופה בה צבר חוב. הוראת סעיף 69(ה) לחוק ההוצאה לפועל משרתת

תכלית זו, ומאפשרת לחייב לפרוע את החוב שהצטבר בהתאם ליכולתו. מקום בו בית המשפט נעתר לבקשת החייב, ומורה על פריסת פירעון חובו לשיעורין, אין מקום להענישו, ולחייבו בריבית פיגורים, אף בגין התקופה בה הוא פורע את חובו, בהתאם לפסיקת בית המשפט.

23. ראוי להבהיר, כי החייב אף נושא במחיר מחדלו לציית לפסק דינו של בית המשפט, בתקופה בה לא פרע את דמי המזונות כלל, או פרעם בחסר. בגין תקופה זו יחויב אף בריבית פיגורים. ניתן להבהיר את הדברים בדוגמא נוספת. טול אדם אשר חויב בתשלום דמי מזונות חודשיים בסך 2,000 ₪, ולא פרעם משך שנה. לשם הדוגמא נניח, כי קרן החוב שהצטברה בשל אי הפירעון כאמור מסתכמת בסך 24,000 ₪. לסכום קרן זה יש להוסיף את הריבית "הרגילה", אשר לצורך הדוגמא נניח שתסתכם בסך 1,000 ₪, וכן את ריבית הפיגורים, אשר לשם הדוגמא נניח שתסתכם בסך 2,000 ₪. כל הסכומים הללו יחדיו, קרי בדוגמתנו 27,000 ₪, מהווים את חוב מזונות העבר. היה ויורה בית המשפט על פריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין, בסך 500 ₪ לשם הדוגמא, הרי שיהיה על החייב לפרוע מידי חודש סך 2,500 ₪ (דמי המזונות השוטפים בצירוף התשלום על חשבון חוב העבר). זאת עד לסיום פירעון אותו חוב עבר בסך 27,000 ₪, אשר אף הוא יישא הפרשי ריבית "רגילה" עד לתום פירעונו. מהדוגמא האמורה עולה, כי החייב אכן נענש בגין אי פירעון דמי המזונות במועד, בכך שהתווספה לחובו ריבית פיגורים, בגין חוב העבר. ברם, מעת שהחייב ממלא אחר פסיקת בית המשפט, ופורע את תשלומי הפריסה בהם חויב, לא מוטלת עליו עוד סנקציה של ריבית פיגורים לעתיד.

24. ראוי להעיר, כי מוטב המזונות אינו נפגע מאי החיוב בריבית הפיגורים בתקופת הפריסה. שכן אף בתקופת תשלומי הפריסה נושאת יתרת חוב העבר, אשר טרם נפרעה, ריבית "רגילה" המעמידה את מוטב המזונות באותו מצב כלכלי בו היה, אילו היו חיובי המזונות נפרעים במועד מלכתחילה. במידת מה ניתן להשוות את הדברים לתכלית פסיקת פיצויים בגין הפרת חוזה. שהרי הוראות **חוק החוזים (חלק כללי)**, תשל"ג - 1973 (להלן - "**חוק החוזים**") חלות אף על חיובים שאינם נובעים מחוזה. ראו: סעיף 61(ב) לחוק החוזים. מקום בו הופר חוזה זכאי נפגע ההפרה לפיצויים, אשר יעמידוהו באותו המצב בו היה אילו לא התרחשה ההפרה. ראו: ע"א 355/80 **אנסימוב**

נ' **מלון טירת בת שבע**, פ"ד לה(2) 808, 800 (1981); ע"א 4606/90 **מוברמן נ' תל מר**, פ"ד מו(5) 366, 353 (1992). ודוק, אין הוא זכאי להעניש את המפר ולהתעשר על חשבונו, באופן בו יהיה מצבו של נפגע ההפרה אף טוב יותר מזה שהיה, אילולא התרחשה ההפרה וקוים החוזה. ראו: רע"א 2371/01 **אינשטיין נ' אוסי** (2003).

25. הדין הכיר בייחודיות חיוב המזונות. חיוב זה הוכר כחשוב עד מאד ונוגע לעצם קיומו של מוטב המזונות. הכרה זו הובילה ליצירת כללים ייחודיים לאכיפת חיובי המזונות, תוך מתן אמצעים לנושה המזונות, אשר אינם עומדים לנושים "רגילים". כך נקבע בסעיף 76(א3) לחוק ההוצאה לפועל, כי חוב מזונות יזכה בעדיפות גבייה על יתר החובות הפסוקים. מקום בו חב אדם חוב מזונות אף ניתן לנקוט כנגדו הליכי הוצאה לפועל חמורים מאלה אותם ניתן לנקוט כנגד חייב "רגיל", כדוגמת הליכי מאסר. ראו: סעיף 74 לחוק ההוצאה לפועל. אף הפטר החייב מחוב מזונות בהליכי פשיטת רגל הינו חריג, ואינו ניתן כדבר שבשגרה. ראו: סעיף 69(א3) **לפקודת פשיטת הרגל (נוסח חדש)**, תש"ם - 1980; ע"א 6456/13 **ישעיהו נ' גמזו** (2015) בפסקה 7; רע"א 7940/13 **קצקה נ' כונס הנכסים הרשמי** (2014).

26. בצד אותם כלים הניתנים למוטב המזונות, בכדי להקל וליעל את נשייתו, ניתן אף לחייב המזונות פתרונות, אשר יאפשרו לו לשמור על כבודו ואמצעי קיומו המינימאליים, מקום בו אין באפשרותו לפרוע את חובו. כך בידי חייב המזונות לפנות אל בית המשפט בתביעה להפחתת חיוביו בעתיד. כן בידי חייב המזונות לפנות אל בית המשפט בבקשה לפרוס את פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין, וזאת לאחר שקיבל את אישור רשם ההוצאה לפועל לכך. ראו: ע"א 105/78 **גינזבורג נ' גינזבורג**, פ"ד לב(2) 490, 492 (1978); תמ"ש (חיפה) 5097/98 **ש.מ. נ' ש.ר.** (2006). אישור מעין זה יינתן לחייב אך בהתקיים טעמים מיוחדים, כאשר הוכח להנחת דעת רשם ההוצאה לפועל, כי בלא קביעת שיעורים לחוב המזונות לא יוכל החייב לקיים את עצמו. ראו: רע"א 4905/98 **גמזו נ' ישעיהו**, פ"ד נה(3) 374, 360 (2001).

27. מכל המקובץ עולה, כי חוב המזונות זוכה למענה ייחודי בדין. מחד עומדים לנושה המזונות כלים, אשר אינם עומדים לנושה "רגיל", ומאידך עומדת לחייב המזונות האפשרות, באותם מקרים חריגים, לפנות אל בית המשפט

ולזכות בפריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורים. ככל שמוצא בית המשפט לנכון לפרוס את חוב מזונות העבר לשיעורין הרי, שלא תצטבר על חוב זה ריבית פיגורים. שכן כאמור, אין כל מקום להשית על חייב המזונות סנקציה, מקום בו הוא ממלא אחר הוראות בית המשפט ופורע את התשלומים בהם חויב (בנוסף לתשלומי המזונות השוטפים, או אף כאשר תקופת החיוב במזונות השוטפים תמה, וכל שנותר הוא אותו חוב מזונות עבר).

28. במהלך הדיון שהתקיים בפני ואף בטיעוניהם בכתב, העלו המדינה והמשיבה אי אלו טיעונים נוספים בהם אדון להלן. המשיבה טענה, כי אין מקום להפלות לרעה את הזוכים בתיקי המזונות. שכן מקום בו ניתן צו חיוב בתשלומים על ידי רשם ההוצאה לפועל בחוב "רגיל", מוסיף החוב וצובר ריבית פיגורים. סבורני, שתשובה לקושיה זו היא ייחודיותו של חוב המזונות. מפאת ייחודיות זו קבע המחוקק כללים שונים ונבדלים באשר לחוב מזונות. חיוב, אשר "תוחלת חייו" עשויה להימשך כשנות דור. ייחודיות זו דורשת גמישות, החורגת מכללי סופיות הדיון, והמאפשרת הן את שינוי שיעור החיוב לעתיד, והן את פריסת פירעון חוב העבר לשיעורין. יש אף לזכור, כי לקיומו בכבוד של חייב המזונות ישנה לעיתים השלכה על טובת מוטב המזונות. כך לדוגמא, ספק האם חייב מזונות, אשר לא נותרים לו אמצעים מינימאליים למחייתו, יוכל לשמור על קשר טוב ומטיב עם ילדו, מוטב המזונות.

29. אין במתן צו החיוב בתשלומים על ידי רשם ההוצאה לפועל כדי למנוע מהזוכה להיפרע מנכסי החייב, אלא אם נאסר הדבר במפורש. המדינה הסכימה בטיעוניה, כי פריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין, על ידי בית המשפט, מונעת מרשם ההוצאה לפועל מלנקוט אמצעים בכדי להיפרע מרכוש החייב, ככל שהחייב פורע את תשלומי הפריסה כדבעי. ראו: עמ' 2 סיפא - עמ' 3 רישא לפרוטוקול הדיון מיום 11.6.15. אף בכך יש כדי לתמוך במסקנה שאין מקום לחייב את החייב בריבית פיגורים. מקום בו מפאת פריסת החוב לפירעון לשיעורין לא ניתן לרדת לנכסי החייב, לשם פירעון החוב, אף אין מקום להניאו באמצעות השתת סנקציה של ריבית פיגורים, לפרוע את אותו החוב. הדברים עולים בקנה אחד עם ההעדפה לנקוט בהליכי אכיפה ישירים, הם פירעון החוב מנכסי החייב והכנסותיו, על פני הליכי

אכיפה עקיפים, אשר תכליתם בין היתר להקשות על חיי החייב, בכדי להביאו לפרוע את חובו. ראו: לרנר בעמ' 943.

30. בשולי הדברים יוער, כי הכלל הוא שהחייב לא יופנה אל בית המשפט לשם הגשת תביעה לפירעון חוב המזונות לשיעורין, מקום בו ניתן לממש את רכושו בכדי לפרוע את החוב. ראו: ו' שוורץ, **מזונות: הליכי גבייה בלשכת ההוצאה לפועל**, הוצאת נבו, 2014 בעמ' 160 - 163. יחד עם זאת ניתן למצוא אף חריגים, אשר דומה שאינם מלמדים על הכלל. ראו: תמ"ש (אשדוד) 4916-04-12 **החייב נ' הזוכה** (2013). מקום בו מתעשר החייב, לאחר החלטת בית המשפט לפרוס את פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין, רשאי אף מוטב המזונות לפנות אל רשם ההוצאה לפועל בבקשה להפנותו אל בית המשפט, בכדי שזה יבטל את פריסת חוב מזונות העבר, נוכח התעשרות החייב (זאת בדומה במידת מה, לזכות מוטב המזונות לפנות בתביעה להגדלת החיוב במזונות לעתיד, באם חל שינוי מהותי ובלתי צפוי לטובה, במצבו הכלכלי של חייב המזונות).

31. בטרם אפנה לסוגיות הדיוניות המתעוררות כאמור בהליך דנן, אדון בקצרה במספר סוגיות נוספות אותן העלתה המדינה בטיעוניה. המדינה טענה, כי בתי המשפט הדנים בתביעות לפריסת פירעון חוב מזונות העבר לשיעורין אינם נותנים בהכרח דעתם לכך, שהחלטתם בדבר פריסת החוב תתפרש בהכרח כמפסיקה את החיוב בריבית הפיגורים. אף אם אניח שיש ממש בטענת המדינה בעניין זה, הרי שאין בכך שבית משפט נותן דעתו לעניין כלשהו, או מתעלם ממנו, בכדי לשנות את הוראות הדין. לא זו אלא אף זו, שהוראות חוק הריבית בדבר החיוב בריבית הפיגורים אינן דורשות הוראה מפורשת של בית המשפט, כי ריבית הפיגורים תחול ממועד הפירעון ואילך (ובלבד שזה מאוחר לפסק הדין). ניתן לגרוס שבית המשפט אינו נותן דעתו אף לכך, שיש בפסק דינו משום החלה אוטומטית של ריבית פיגורים, באם לא יפרע החוב במועד הפירעון. מדוע זה איפוא נבחין בין מקרה אחרון זה, בו לא עושה בית המשפט שימוש בסמכותו על פי סעיף 5(ג) לחוק הריבית, ולא קובע הוראות מיוחדות באשר לשיעור ריבית הפיגורים, ממועד הפירעון ועד מועד התשלום בפועל, לבין מקרה בו דוחה בית המשפט את מועד הפירעון ולא קובע הוראות מיוחדות לעניין הריבית. בשני המקרים חלה ברירת מחדל, היא הוראות חוק הריבית.

32. המדינה הדגישה בטיעוניה, כי ההליך דנן הינו אך בין הצדדים לו, הם המערער והמשיבה, ולפיכך אין בקביעת בית משפט זה כדי לחייב את המדינה. עוד טענה המדינה, שבאם יקבע בית המשפט בניגוד לפרשנותה היא, הרי שיש להחיל את פרשנות בית המשפט אך מעתה ואילך. איני מוצא לנכון להכריע בטיעוניה אלה של המדינה, אשר אינם נדרשים לצורך פסק דין זה. חזקה על המדינה שתביא בחשבון את שנקבע בפסק דין זה ותכלכל צעדיה בהתאם.

33. אפנה כעת לקשיים הדיוניים בפניהם ניצב המערער. כאמור, המערער הגיש ערעורו באיחור, ביום 1.3.15, בעוד החלטת הרשמת הומצאה לו, לטענתו, עוד ביום 1.2.15 (ראו: סעיף 2 לבקשת המערער להארכת המועד). לטענת המערער הוא לא היה מיוצג באותה העת, ולפיכך לא ידע, כי פרק הזמן העומד לרשותו לשם הגשת הערעור הוא 15 יום בלבד. ראו: תקנה 258כח לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד - 1984 (להלן - "התקנות"). די בכך כדי להיעתר לבקשה להארכת המועד. בשנים האחרונות חל ריכוך של ההלכה הנוקשה שנהגה בעבר בסוגיית הארכת המועד מחמת טעות. מקום בו מחמת טעות שבדין הוגש הערעור באיחור של כשבועיים, עוצמת הפגיעה בציפיות המשיבה פחותה, ויש להכיר בטעות זו כטעם מיוחד המצדיק הארכת המועד. ראו: רע"א 9073/01 סידי נ' הרשות המוסמכת לפי חוק נכי רדיפות הנאצים (2002); בש"א 10934/05 הסתדרות העובדים נ' בנק הפועלים (2006). כמו כן, סיכויי הערעור לגופו וחשיבות הסוגיה שבמחלוקת, מהווים אף הם שיקול לטובת הארכת המועד. ראו: רע"א 2184/12 מיכלוביץ נ' א. אספקה וטרינרית (2012); דנג"ץ 5566/98 גד צירינסקי נ' סגן נשיא בית המשפט השלום (1998).

34. אבחן כעת את סוגיית השתק הפלוגתא. כאמור בהחלטת כב' הרשם - כתוארו אז - מרדכי בורשטין, אשר ניתנה מספר שנים קודם להחלטת הרשמת, יש כדי להקים השתק פלוגתא, המונע לכאורה מהמערער מלטעון את טענותיו בשנית. כבוד רשמת ההוצאה לפועל לא משכה ידיה מהעיסוק בטיעוני המערער מפאת אותו השתק פלוגתא, ולפיכך דומני כי אין מקום שערכאת הערעור תמשוך ידיה מהדיון בסוגיה, מפאת אותו מעשה בית דין, שלא מנע את הדיון בפני כב' הרשמת. אף אם תמצוי לומר, כי קביעות כב' הרשמת לגוף

עניין היו למעלה מן הצורך, שכן דחתה את טענות המערער, בעניין ריבית הפיגורים, על הסף, מחמת מעשה בית דין, סבורני שנוכח מהות העניין וחשיבותו, יש מקום שבית משפט זה יסטה מסדרי הדין, לשם עשיית צדק, ויאפשר את הדיון בפלוגתא שבמחלוקת לגופה. זאת מכח סמכות בית משפט זה על פי סעיף 8(א) **לחוק בית המשפט לענייני משפחה**, תשנ"ה - 1995 ותקנה 258ב(ג) לתקנות.

35. בטרם סיום יאמר, כי אין בפסק דין זה כדי לקבוע מסמרות באשר לעמידת המערער בתנאים שנקבעו בפסק דין הפריסה. מי מהצדדים לא ערער על קביעות רשמת ההוצאה לפועל בעניין זה, ואף לא הובאו בפני בית המשפט נתונים המאפשרים קביעה מעין זו.

36. אחרון אחרון אעיר, כי בפסק דין זה לא נדון מקרה בו הזוכה בלשכת ההוצאה לפועל הוא המוסד לביטוח לאומי. מקום בו פרע את חיובי המזונות תחת החייב, בהתאם להוראות **חוק המזונות (הבטחת תשלום)**, תשל"ב - 1972, וכעת מבקש להיפרע את חובו מחייב המזונות על דרך של שיבוב, בהתאם להוראת סעיף 14 לחוק האמור. עניינו של המוסד לביטוח לאומי מעורר קושי מיוחד, וזאת היות והפרקטיקה הנוהגת היא שחייבי מזונות כלפי המוסד לביטוח לאומי אינם פונים אל בית המשפט, באמצעות "הצינור" של סעיף 69(ה) לחוק ההוצאה לפועל, אלא מבקשים מרשם ההוצאה לפועל לפרוע את חובם בתשלומים, בהתאם להלכה שנקבעה ברע"א 4445/96 **בר נוי נ' המוסד לביטוח לאומי**, פ"ד נא(4) 571 (1997). דומה שיש לבחון כיצד יחולו הוראות חוק הריבית, בעניין ריבית פיגורים, מקום בו עסקינן בחוב כלפי המוסד לביטוח לאומי כאמור. הדיון בכך חורג מענייננו, ולפיכך לא ארחיב בו עוד.

37. אשר על כן הערעור מתקבל, באופן בו נקבע בזה, כי חוב מזונות העבר, אשר נפרס בפסק דין הפריסה, לא יישא ריבית פיגורים, אלא ריבית "רגילה" בלבד.

בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

פסק הדין מותר לפרסום ללא ציון פרטים מזהים.

המזכירות תשלח פסק דין זה לצדדים וכן למדינה, באמצעות פרקליטות
מחוז ירושלים (אזרחי).

ניתן היום, י"א אב תשע"ה, 27 יולי 2015, בהעדר הצדדים.

נמרוד פלקס, שופט